

Beleef
Het Groninger
Landschap

De Dollard

Wandelen tussen zout en zoet water

Wandelroute
10 km
circa 2,5 uur

De Dollard

Deze 10 kilometer lange wandelroute voert door polderlandschap en over dijken waar de elementen vrij spel hebben. Het startpunt is het bezoekerscentrum van Het Groninger Landschap aan de Dallingeweersterweg 30 te Termunten. Het wandelgebied wordt begraasd door koeien en schapen. Houdt rekening met drassige paden.

- 1 Ga de dijk op en neem het pad dwars door de polder Breebaart.** In Polder Breebaart broeden kluten. De kluut is een sierlijke steltloper met een karakteristieke tekening, zwart op wit, en een omhoog buigende snavel. Tijdens het fourageren maakt hij daarmee een zwaaiende beweging. In het broedseizoen zult u de kluut in groten getale aantreffen. 's Winters trekken ze naar Portugal of het Middellandse Zeegebied.

Fenomeen Aal - Een van de wonderlijkste verhalen uit de natuur blijft dat van de paling. Volwassen palingen trekken in het najaar vanuit het binnenland naar de kust om van daar de Atlantische Oceaan over te zwemmen. In de verre Sargassozee leggen ze hun eitjes. De larven, die uitgroeien tot glasaaltjes, laten zich weer mee terugvoeren met de warme Golfstroom. En na die eindeloze reis wacht de grootste uitdaging. Want hoe bereik je als jonge aal de Europese binnenwateren? Waar geen steile rotskusten of brede stranden zijn, stuit je vroeg of laat op onneembare dijken en sluizen. Om wanhopig van te worden. Ja, dan ben je maar wat blij als je uiteindelijk in de Dollard de vispassage naar de polder Breebaart hebt gevonden!

Beleef

Het Groninger Landschap

- 2 U komt via een klaphekje op een geasfalterde weg. Op de dijk heeft u een fantastisch uitzicht over de Dollard en links de Punt van Reide. De Punt van Reide is de enige buitendijks overgebleven oeverwal van de Eems. Reide heeft, door de eeuwen heen, talloze stormen en vloedgolven doorstaan. Op Reide liggen nog twee wierden. In het begin van de 16e eeuw werd het dorp Westerreide, dat op Reide lag, nog bewoond. Het is 's zomers een belangrijk broedgebied en het hele jaar door een rust- en foerageergebied voor vogels als tureluur, bontbekplevier, visdief en noordse stern. De Punt van Reide is alleen tijdens excursies toegankelijk.

Schrikt u op dit punt toch terug voor de 10 km. wandeling?

Ga dan linksaf richting Reide. U kunt de dijk volgen tot aan de Dallingeweersterweg en het bezoekerscentrum.

Totale afstand circa 1 km.

- Ook de driedoornige stekelbaars weet de vissluis te vinden, maar dan in omgekeerde richting als de paling. Hij leeft normaal in het brakke Dollard-water en paait in de lente in zoet water.

tureluurs

polderland

zeeast

- De stekelbaars staat bovenaan het menu van de lepelaar, die dan ook veelvuldig in de polder is te zien.

- 3** Wandel nu in zuidelijke richting (met de rug naar Reide) over de dijk langs de Dollard. U blijft de dijk volgen tot deze scherp naar links afbuigt. Kwelders ontstaan langs de kust in ondiep water. Slik, de fijnste zanddeeltjes, bezinkt hier zodat er na elke vloed een nieuwe laag op de bodem achterblijft. De kwelderbodem wordt zo steeds hoger en na verloop van tijd raken de hoogste delen begroeid met gras en andere planten. De lager gelegen delen zijn kale slikvlakten. Het zoutgehalte van het water van de Dollard en in de kwelderbodem neemt van west naar oost langzaam af; het water is er brak, de bodem minder zout. Op de Punt van Reide zien we een zoutwater-vegetatie, terwijl op de kwelders naar het oosten de brakwater-vegetatie de overhand krijgt. Aan de oostkant groeit zelfs riet, wat op zoeter water duidt.

- Ten zuiden van de Punt van Reide, ter hoogte van kilometerpaal 13 zijn bij eb regelmatig zeehonden te zien. 's Zomers bestaat de groep vaak uit meer dan honderd dieren.

- 4 Op dit punt gaat u rechtuit, via de lager gelegen dijk. Na 100 meter ziet u een ijzeren toegangshek. Ga het draaihek door. Dan rechtsaf door de dijkcoupure de Johannes Kerkhovenpolder in.** De naam van deze polder verwijst naar één van de initiatiefnemers tot inpoldering in de tweede helft van de negentiende eeuw. Deze polder is de enige in de omgeving die uit privé-kapitaal is gefinancierd. Typisch voor deze polders zijn de opgangen naar de percelen, met twee bomen aan weerszijden. Vroeger waren dit belangrijke oriëntatiepunten in het weidse landschap.
- 5 U gaat rechtdoor tot aan de bedrijfsgebouwen van Johannes Kerkhoven BV. Hier rechtsaf de doorgaande weg op.**
- 6 U loopt tot aan het tweede bedrijfsgebouw en volgt de weg tot aan de T-splitsing, hier rechtsaf.**
- 7 Volg de weg tot aan de dijkcoupure. Daarna rechtsaf de Dallingweersterweg op. Deze volgen tot aan het bezoekerscentrum.**

- Het krioelt van het leven op de slikplaten van de Dollard. Eéncellige kiezelwieren staan aan de basis van de meeste voedselketens. Slijkgarnalen, stekelbaars en schaaldieren vormen het zeebanket voor talloze vogelsoorten. Vandaar dat de omliggende kwelders populaire broed-, rust- en overwinterplaatsen zijn.

De Dollard
10 km wandelroute

Eems

Dollard

Tidde Wyneda en de 'dolle aard'

In de huidige Dollard lijken eb en vloed een eeuwigdurend spel te spelen om slikken, prieden en kwelders. Maar vergis u niet. Op middeleeuwse kaarten staan hier tientallen dorpen en buurtschappen ingetekend. Er moet een wanhopige strijd tegen het water zijn gestreden. Toen men inzag dat die niet gewonnen kon worden, zijn complete dorpen en kloosters opgebroken en elders opgebouwd. Volgens sommige bronnen zou niet natuurgeweld, maar een menselijk drama de oorzaak zijn van alle ellende. Een rijke hoofdeling, Tidde Wyneda, raakte verwickeld in een splend conflict, waardoor dijken en sluizen verwaarloosd werden. Vast staat dat zijn eigen Wyneda-borg aan de Reider Ee verloren ging in de golven.

Bezoek ook De Reidehoeve

In het bezoekerscentrum Buitenplaats Reidehoeve is een permanente tentoonstelling over de geschiedenis van het gebied en het belang van overgangsgebieden tussen zoet en zout water. Bovenop De Reidehoeve is een uitkijkpost gebouwd van waaruit u met een telescoop vogels als kluut en lepelaar kunt observeren.

Bezoekerscentrum Buitenplaats Reidehoeve

Dallingeweersterweg 30

9947 TB Termunten

Telefoon: (0596) 60 1880

Openingstijden: Iedere zaterdag en zondag van april t/m september van 12.00 uur tot 17.00 uur en van oktober t/m maart van 12.00 uur tot 16.00 uur.

• zeehonden

De Dollard

De Dollard is één van de weinige brakwater-getijdengebieden van Europa. Hij is in de 14e en 15e eeuw ontstaan. Door meerdere zware stormen had de zuidelijke oever van de Eemsmond het toen zwaar te verduren. De golven drongen steeds dieper landinwaarts en sloeg enorme stukken veengrond weg. Omstreeks 1510 had de Dollard zijn grootste omvang bereikt. Halverwege de 16de eeuw begon het terugwinnen van land; ongeveer tweederde is nu weer ingepolderd. Inmiddels hebben we oog gekregen voor de uitzonderlijke natuurwaarden van de Dollard. De enorme voedselrijkdom heeft tot een boeiende en unieke voedselketen geleid.

Polder Breebaart

Breebaart is ontstaan in 1979, toen hier de kustverdediging op Delta-hoogte werd gebracht. Eigenlijk is het geen polder: een waterdoorlaat onder de zeedijk verbindt het gebied met de Dollard. Een vroegere wadgeul is weer uitgegraven en zeewater stroomt in en uit. En daarin zit hem precies de bijzondere betekenis van het gebied. Het vormt een voor planten en dieren toegankelijke en toch veilige buffer tussen land en zee, tussen zoet en zout. Zoals er vroeger talloze moeten zijn geweest in onze rivierdelta! Geen wonder dat dat allerlei gasten aantrekt.

*Deze folder is
mede mogelijk
gemaakt door:*

Start route De Dollard

- Adres: Bezoekerscentrum
Buitenplaats Reidehoeve
Dallingeweersterweg 30
9947 TB Termunten
- OV: www.9292.nl, 0900-9292
- Gps: N 53 17.77, E 7 2.504

Steun Het Groninger Landschap

Het Groninger Landschap zet zich met veel succes in voor behoud, beheer en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie in de provincie Groningen. Help ons daarbij! Voor maar € 18,- (of meer) per jaar bent u Beschermers van het landschap en ontvangt u ons mooie kwartaalblad Golden Raand. Kijk op onze website of neem contact op met het kantoor.

Ook verkrijgbaar

Wandelroutes:

- Bourtange
- De Dollard
- Iwema Steenhuis (Westerkwartier)
- Landgoed Coendersborch (Westerkwartier)
- Landgoed Ennemaborgh
- Leinwijk (Zuidlaardermeergebied)
- Lettelberterpetten (Leekstermeergebied)
- Oosterpolder (Zuidlaardermeergebied)

Fietsroutes:

- Klutenplas (Noordkust)
- Reitdiepgebied
- Rondje Zuidlaardermeer (Zuidlaardermeergebied)

Contact

Stichting Het Groninger Landschap
Rijksstraatweg 333
9752 CG Haren
Telefoon: (050) 313 5901
Email: info@groningerlandschap.nl

